

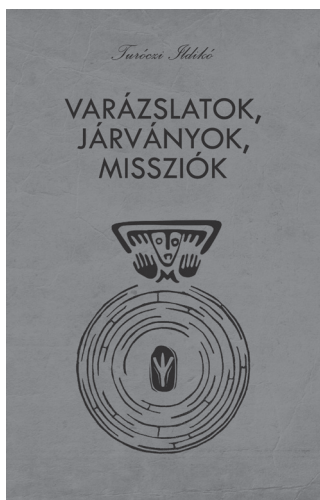
MISSZIÓK A VARÁZSLAT, JÁRVÁNY, SEGÍTSÉGNYÚJTÁS BŰVKÖRÉBEN

A. GERGELY ANDRÁS

Rendes, klasszikus „poényilkos” megoldás, egy kényelmes-nyugalmas olvasmány záró tanulságaiból, szinte önelszámoló mivoltából kiragadott példával illusztrálni, miről is vall az előző százötven oldal... Turóczy Ildikó *Varázslatok, járványok, miszsiók* című könyvét mégsem botránnyos innen kezdeni, s lám a címet is variáltam a tartalom ismeretében. Az Olvasó melleleg helyre fogja tudni tenni a „sorrendet”, ha hozzáférközik a kötethez, efelől nem aggódom.

A Szerző a kötetéről megjelenése után maga nyilatkozza: *„Nekem akkor és ott egyértelművé vált, hogy a világnak ez és az ehhez hasonló megszámlálhatatlanul sok helye talán soha többet nem lesz koleramentes. Ezek a helyeken soha nem lesz tiszta ivóvízhálózat, sem szennyvízcsatorna, hogy az itt élők, szokásaikkal és hagyományaikkal együtt, tulajdonképpen terhet jelentenek saját országuknak, a globalizálódó hatalomnak, a pénzéhes világnak, és nincs az a lelemény, ami átlépne az öröklött érdek-ellentétet, ami a centralizált hatalmat a járvány-sújtotthoz közelítené. Megértettem azt is, hogy ilyen értelemben fertőző és járványos lehet nem csupán a kolera, de a pánik, a rém- vagy álhir, de még a gonoszság is, és mind lel önigazolást, okot és magyarázatot is. Nyilvánvalóvá vált az is, hogy a társadalmi, oktatási, egészségügyi, gazdasági, turisztikai szempontból leszakadt vidék infrastrukturális fejlesztésének esélye nulla, és vajmi esélye csak akkor lehet, ha gazdasági-kereskedelmi értéke van...”*

Mondhatni felhangoló...! Az Afrikát csöppet sem ismerő olvasónak valóságos rémkép, szinte mindennek igazolása, amit a messzi világokról elképzelünk, félünk, gyanakvoan elutasítunk... A kiadói „ajánlás”, a kötet hátlapja ugyanakkor nem fenyeget többel, mint izgalmas és szituatív utazással: *„Az Afrikát célzó segítség/ segítség etikai, erkölcsi dimenziói az Afrika-kutatás, ezen belül pedig az orvosi antropológia és a szociológia, a tényfeltáró újságírás érdekes és figyelmet érdemlő fejezeteit is jelentik. Jelen kötet a terepmunkáim, önkéntes humanitárius misszióim során szerzett tapasztalatok, benyomások, kételyek és gondolatok gyűjteménye. A klímaváltozás, a globális felmelegedés, a növekvő turisztikai, humanitárius és gazdaságpolitikai érdeklődés kedvez a kórokozók terjedésének is, ezért rövid járványtani sétára is invitálok az olvasót”*.

Turóczi Ildikó

Varázslatok, járványok, missziók

Publikon Kiadó, Pécs, 2019

S bár e meghívást kiegészíti ama hálákkal, melyeket kollégáinak, áldozatos munkájukkal a helyzeteken javítani próbálóknak, sőt saját válságpillanatait levelek és üzenetek révén segítő sokmindenkinek szán, végülis könyve nem áraszt el a kameruni vagy szudáni hagyományos szórakoztató zene kalandos szirupjával, de nem is rendít meg pusztán azzal a drámai látérettel, hogy betegek, védtelenek, háború vagy világnagy fertőzések által megvert emberek körképét adja. Még azt sem igényli, vagy várja el, hogy mocsanjon bennünk a segíthetnék, a „támogató” ösztön, a jóvátévő szándék, a sorscsapások „átvállalásának” legalább minimális gesztusa. Egyszerűen csak naplóformán, olykor szituatíván, máskor aprólékos orvostudományi beavatással kísért leírások révén elbeszél, mintegy „konzíliumra” hív akut problematikák kapcsán, vagy „szakcsoport-megbeszélésre” invitál egy ismeretlen és hatalmas földrészre, ahol éppenséggel betegek is vannak, s látszólag egészségesek is... Emberkönyv. Afrikai emberkönyv, benne jóval és drámaival, sorscsapással és váltólázzal, segítő emberekkel és segítő jószándékra is képtelen haszonlesőkkel, szépekkel és gonoszakkal, ügyeskedőkkel és túlvállalókkal, ahogyan az egy európai, női, orvosi, morális nézetből még egyáltalán felelősen megfogalmazható. Rendre csak drámai szituációkat sorol, máskor kénytelen lakonikusan tragikus lenni, helyenként murisan próbál kérdezni és válaszolni is saját dilemmáira, másutt csupán leíró, megnevező, ismeretközlő. De ami lényegesebb: nem kápráztatni akar, még csak nem is érzelmi-megszánási húrokat zengetni, hanem „pusztán” vagy legalább gondolkodtatni, mérlegelni, egymásra és önmagunkra figyélssel másokat is megajándékozni. És ez fontos. Mert enélkül még segíteni, megérteni, elfogadni sem lehet. S nemcsak Másokat nem, önmagunkat sem. Hát így. S akinek ez kevés, talán próbálja ki, milyen az: afrikaiul létezni. Ott, ilyen világokban, ilyen korokban, ilyen klímában, ilyen hagyományok között. És ilyen „megváltásokkal”, „civilizálá-

Emberkönyv. Afrikai emberkönyv, benne jóval és drámaival, sorscsapással és váltólázzal, segítő emberekkel és segítő jószándéokra is képtelen haszonlesőkkel, szépekkel és gonoszakkal, ügyeskedőkkel és túlvállalókkal, ahogyan az egy európai, női, orvosi, morális nézetből még egyáltalán felelősen megfogalmazható.

sokkal”, „fejlesztésekkel” – azaz messziről jött jótéteményekkel, melyek társulnak helyi és ismeretlen kiszolgáltatottsággal, elosztanak mérhetetlen mennyiségű esélytelenséget, s megajándékozzák a még élőket a nemléttel. A lét és nemlét kontrasztja Kamerunban vagy Dél-Szudánban nem a lét minősége-milyensége, hanem a más-ként lét valamely formája... – s ehhez, vagy ennek kicsiny esélyeihez járul hozzá tiszta tapasztalati élménnyel a Szerző.

„Azon a vidéken alig egy hete jelent meg a kolera, és a betegek száma ijesztően szaporodott. A járvány érintette a szomszédos települések törzseit és az erre vándorló nomádnépeket is. A tábornak rövid idő alatt híre ment. Félig alélt betegeket, gyerekeket és felnőtteket hoztak számár hátára erősített fémvázaz, vastag műanyagszálból font ágyakon, távolról érkező alakok vánszorogtak a mindent elnyelő latyakban. Regisztráltunk, kórlapot vezettünk, az egymástól különböző törzsi nyelvek értéséhez tolmácsot kerestünk; a prognózis jórészt a hasmenés és hányás okozta kiszáradás mértékétől és szövödményeitől függött. Naponta szembesültünk a halállal, de figyelni rá nem volt sem időnk, sem lelkünk, sem energiánk; most, miközben ezeket a sorokat írom, vézna csecsemők, alélt gyerekek, szoptató anyák arcai bukkannak fel előttem, mint a járvány szörnyű valósága. Az elküldött székletmintákra soha nem kaptunk választ, és ha klinikailag cáfolhatatlan is volt a kolera diagnózisa, ennek soha nem lett bakteriológiai bizonyítéka. A világnak azon az alig jegyzett helyén Szudán hivatalos statisztikái szerint akkor nem a kolera pusztított, csak egy vizes hasmenéses betegség, és az is csak szűk hónapig...” – s ha lehet aktualizáltabb az Afrika Tanulmányok megjelenése, mint a vírus-vész fél évében, akkor talán „innen visszanezve” sokszorosan is igazát látjuk Turóczi Ildikónak, amikor nemigen bízik a fertőzések valamikor is sikeres csökkentésében, a tiszta ivóvíz elérhetőségének lehetséges jövőjében, a szokások egyhamari felszámolásában, a globalizálódó hata-

lomnak, a pénzéhes világnak kiszolgáltatottság tervszerű csökkentésében, a helyi és térségi öröklétű érdekellentétek felszámolásában, a centralizált hatalmat a járvány-sújtott térséghez való viszonyában megértésre serkentő eredményes késztetésekben.

Turóczy a Publikon kiadónál megjelent *Változó idők Kamerunban* után a *Boszorkányok, sámánok, varázslók* kötetével járta be alaposabban az orvosi közreműködése révén elindított változások hatását, ezek nyomonkísérésével, mintegy a tereptapasztalatok szemléletté edződése révén, s újabb terepmunka, jelenlét, orvosi próbatétel árán. Nem maradhatott kérdés, mennyire „tanult bele” egy afrikai királyság viszonyrendszerébe, tanulta ki az eszközök nélküli sikeres orvoslás modern eljárásainak alkalmazását a fertőzések, kórok, örökölt nyavalyák kezelésében – és a natív, helyi, bennszülött orvosvállalkozók, „füves emberek” megismerésében, az irántuk megnyilvánuló hagyományos helyi bizalom óvatos feltérképezésében, a tárgyakhoz, képzetekhez, varázslatokhoz kapcsolódó vonzódások „intézményes” háritásában. A hagyományosan függő alapkapcsolat és a tradíciókövető orvoslás minden beteget a kiszolgáltatottság területére taszít, amikor a bennszülött füvesember funkciójáról van szó, s ezzel ellentétben a szolgáltatás és a szolgálat áll a klinikai diagnosztika oldalán, mélyen az euro-amerikai orvostechnikába ágyazva. E kettősség, s rajta kívül az életvitel és a létmód egyéb momentumai eltérő értékrendbe illeszkednek mind a betegek, mind az orvoslás funkciójáról másképp gondolkodók törekvéseiben. Ám a segélyezés reményt keltő programja a hivatalos medicina oldalán is csak az érdekek (eszközhasználati elterjedés, alkalmazott gyógymódok intézményesítése, külső kontroll befolyása, előírások protokollok kivitelezése, felelősség-háritás, gyógyszerészeti világprogramok kelletlen kiszolgálása, ellentmondások nélküli megfelelés a hálózati érdekeknek, stb.) és felelősség-háritások szétterjedésében ad prioritást az önkéntes orvoslásnak, s ennyiben olykor ártalmasabb is, mint a natív megoldások. A szudáni esetben, ahol a fertőzések volumene már azért nem lehet sokkal drámaibb, mert egyenesen polgárháborús pusztítás söpri el a lakosság egy részét... – ma már a misszionárius orvos számára sem „terep”, hanem valóságos temetkezési vállalkozás. Ez pedig már sem járványkezeléssel, sem varázslással nem befolyásolható, s még kevésbé lehet „a Fehér Gyógyító” morálisan és mentálisan még vállalható missziója.

Turóczy keményen és esélykeresően szembenéz ezzel, ahogyan az esetek, reménytelenségek, halálok, pusztulásra ítélt társadalmi világok kilátás-hiányával is szembenézett. De ma már talán missziója sem lehet őszintébb, ha mindezt látja, tudja, elszenvedti, s még mindig hisz benne. Mert ez már valami másik varázslat lenne, s eredendően nem erre képezték, a helyiek nem ekként becsülik, a társadalmi és politikai-gazdasági változások pedig jószerével inkább csak elsöprik, ahelyett hogy respektálnák. Ennek leírása pedig egy új misszió, melyet a Szerző nemes és aprólékos beavatottsággal teljesít is. Kötete ezért nem lehet „felhangolt”, de lehet sokak számára felelősségre ébresztő, feladattudatra és belátásra készítő. S különösen azok számára lehet-lelt fontossá ez, akikért vállalta, amit vállalni tudott. Érdemes volt hát vállalnia és megírnia... ☀